

Vlaams
Parlement

ingediend op **931** (2016-2017) – Nr. 2
5 december 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Sabine de Bethune en Manuela Van Werde

over de beleidsbrief

Onroerend Erfgoed
2016-2017

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

931 (2016-2017) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	4
1.	Inleiding	4
2.	Strategische doelstelling 1: consequent uitvoeren van de regelgeving	4
2.1.	Erkennen van actoren.....	4
2.2.	Uitbouwen van netwerken.....	5
2.3.	Evaluatie van de regelgeving	5
2.4.	Vrijstellingen voor varend erfgoed.....	6
3.	Strategische doelstelling 2: delen van verantwoordelijkheid	6
3.1.	Positie en rol van het agentschap.....	6
3.2.	Meesterproef herbestemming	7
3.3.	Partnerverenigingen	7
3.4.	Eigenaars en beheerders als partners	7
3.5.	Internationale inbedding	8
4.	Strategische doelstelling 3: verzekeren van een transparante besluitvorming.....	8
4.1.	Vaststellen inventarissen	8
4.2.	Doelmatigheidsanalyse beschermingsinstrumentarium.....	9
4.3.	Methodologie onroerenderfgoedrichtplan.....	9
4.4.	Afwegingskaders en handleidingen.....	9
4.5.	Radicaal Digitaal	10
4.6.	Handhaving.....	10
5.	Strategische doelstelling 4: investeringen als hefboom aanwenden	11
5.1.	Evenwichtig financieringsstelsel	11
5.2.	Erfgoedkluis en erfgoedlening.....	11
6.	Strategische doelstelling 5: bijdragen aan duurzame ontwikkeling	12
6.1.	Duurzaam ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit	12
6.2.	Optimale energiezuinigheid	12
6.3.	Maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed	13
II.	Bespreking.....	13
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	13
1.1.	Bart Caron	13
1.2.	Sabine de Bethune.....	15
1.3.	Jean-Jacques De Gucht.....	18
1.4.	An Christiaens	20
1.5.	Manuela Van Werde	20
2.	Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois	22
3.	Slotbeschouwingen	25
	Gebruikte afkortingen.....	26
	Elektronische bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed besprak op 15 november 2016 de beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2016-2017 van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed.

De powerpointpresentatie die voor de toelichting werd gebruikt, is te vinden op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

1. Inleiding

Minister-president *Geert Bourgeois* wijst erop dat de beleidsbrief 2016-2017 verder bouwt op de vijf strategische doelstellingen van de beleidsnota, die jaarlijks worden aangepast en geconcretiseerd aan de hand van de initiatieven. De eerste doelstelling betreft een vlotte en consequente uitvoering van de nieuwe regelgeving. De tweede doelstelling is dat onroerenderfgoedzorg een gedeelde verantwoordelijkheid is van verschillende beleidsniveaus en organisaties, door hen vertrouwen te schenken. De derde strategische doelstelling is om samen met de prioritaire partners op transparante wijze de ambities voor de onroerenderfgoedzorg te formuleren. Vierde doelstelling is dat investeringen in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als gerichte hefboom voor economische ontwikkeling. De vijfde en laatste doelstelling is dat de zorg voor het onroerend erfgoed een positieve bijdrage moet leveren aan de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving.

2. Strategische doelstelling 1: consequent uitvoeren van de regelgeving

2.1. Erkennen van actoren

In 2016 trad het volledige Onroerenderfgoeddecreet in werking, doordat uitvoering is gegeven aan het archeologiehoofdstuk van het decreet. Het was een overgangsjaar. Er was een gefaseerde inwerkingtreding van het archeologieluik. De nieuwe regelgeving bracht een kentering met zich mee in de manier van werken. Daarbij wordt uitvoering gegeven aan de principes van de Conventie van Valletta van 1992 en wordt er een grote verantwoordelijkheid toegekend aan de archeologische sector. Om dat te kunnen doen, moeten er voldoende erkende archeologen zijn om opdrachtgevers en ontwikkelaars te begeleiden in het doorlopen van het preventieve archeologische traject. Ondertussen zijn er 22 rechtspersonen en 126 natuurlijke personen met het statuut van erkend archeoloog. Bijkomend zijn er elf archeologen van rechtswege erkend, waaronder het agentschap zelf.

Ook andere actoren worden erkend en krijgen het vertrouwen om samen zorg te dragen voor het onroerend erfgoed. In 2016 werden negen gemeenten erkend als onroerenderfgoedgemeente. Met Koksijde, de eerste erkende onroerenderfgoedgemeente, erbij, zijn er nu tien erkende gemeenten. Daarnaast zijn er in 2016 ook tien IOED's erkend. Er zijn nu in totaal zestien IOED's die samen 113 gemeenten ondersteunen.

Ook op het vlak van depots werd er vooruitgang geboekt. Het depot van de stad Antwerpen, dat van de stad Mechelen en het depot Agilas (Asse, Opwijk, Merchtem en Affligem) kregen een erkenning. Er zijn nu in totaal dertien erkende onroerenderfgoeddepots in Vlaanderen die voor een duur van zes jaar zijn

erkend. Met deze depots wordt een samenwerkingsovereenkomst gesloten en ze worden ook allemaal gesubsidieerd.

2.2. Uitbouwen van netwerken

Een van de voorwaarden om erkend te blijven als onroerendergoeddepot is dat het depot zich moet inschakelen in een netwerk. In 2016 werd dit netwerk opgestart door de tien depots die al erkend waren in 2015. Het agentschap Onroerend Erfgoed is hierin een partner als depot dat van rechtswege erkend is. Het depotnetwerk heeft een aantal speerpunten uitgewerkt die de werking omschrijven. Deze speerpunten omvatten het ondersteunen en adviseren van de depotsector, het vereenvoudigen en stroomlijnen van het deponeringsproces en de sensibilisering van en communicatie met de onroerendergoedsector. Nog eind 2016 zal een afsprakennota worden ondertekend met alle erkende onroerendergoeddepots waarin deze speerpunten worden verankerd.

Er is ook een netwerk van IOED's en erkende onroerendergoedgemeenten opgestart. In 2016 vonden er twee netwerkmomenten plaats waar informatie is aangeboden op maat van deze partners. Ook de VVSG is hierbij betrokken. Er wordt ook in afstemming voorzien met andere intergemeentelijke initiatieven zoals de erfgoedcellen.

Ook Herita focust op een sterke uitbouw van zowel het Netwerk Open Monumenten als het aantal ledenactiviteiten. Beheerders van open erfgoed of van opengesteld varend erfgoed worden systematisch benaderd om als partner te participeren aan het Netwerk Open Monumenten en de Open Monumentendag.

2.3. Evaluatie van de regelgeving

Op basis van de eerste reacties over de nieuwe archeologieregelgeving worden nu al de bepalingen over de archeologienota bijgestuurd in overleg met de sectoren. Hierbij wordt gefocust op snelheid, eenvoud en verlaging van de prijs. Er is al een eerste beslissing genomen. Het gewijzigde Onroerendergoedbesluit is door de Vlaamse Regering voor een eerste keer goedgekeurd. Dat schrappt het plafond van 40.000 euro premie voor buitensporige kosten voor particulieren.

Inzake de code van goede praktijk is een ontwerp klaar. Dat wordt nog behandeld op de interkabinettenwerkgroep. Zodra er een uitgewerkt voorstel is, gaat dit naar de Vlaamse Regering. Er is afgesproken dat er simpeler moet worden gewerkt, ook intern bij de administratie: geen formalisme maar een goedkeuring van hoofdlijnen, kijken naar de inhoud, sneller fiat geven en minder kosten. Dit jaar zal nog tweemaal de kaart met gebieden waar geen archeologie is, worden uitgebreid. Er zal nog eens een poging worden gedaan om te komen tot een solidariteitsfonds om de sectoren te engageren zodat de kosten kunnen worden gedeeld.

Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het uitvoeringsbesluit van 16 mei 2014, in werking getreden vanaf 1 januari 2015, worden geëvalueerd. Per beleidsdoelstelling wordt nagegaan wat de stand van zaken is. Onder andere op basis van indicatoren worden de eerste vaststellingen en conclusies geformuleerd. De resultaten van de screening van de regelgeving op klantvriendelijkheid worden meegenomen. Er wordt ingegaan op signalen en aanbevelingen van partners en klanten. De vaststellingen en conclusies worden gebundeld in een evaluatierapport dat nog voor het zomerreces wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering, waarna het aan het Vlaams Parlement zal worden bezorgd.

2.4. Vrijstellingen voor varend erfgoed

Op 1 januari 2016 is de vernieuwde regelgeving voor varend erfgoed in werking getreden. De veranderingen aan de regelgeving hebben ervoor gezorgd dat het behoud en beheer van beschermd varend erfgoed adequater kan worden ondersteund. Zo maakten enkele eigenaars en beheerders al gebruik van de nieuwe onderhoudspremie, waardoor ze sneller een premie kunnen verkrijgen voor beperkte herstellingswerken. Dit betekent dat de beheerders van varend erfgoed worden gestimuleerd om sneller tot onderhoud over te gaan en zo zware herstellingswerken te vermijden.

Om vrijstellingen en voordelen te verkrijgen voor het varend erfgoed pleegde het agentschap Onroerend Erfgoed overleg met de verschillende bevoegde instanties: het Departement MOW, de waterwegbeheerders (Waterwegen en Zeekanaal NV en nv De Scheepvaart), de vier Vlaamse zeehavens, het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust en de FOD Mobiliteit en Vervoer.

Elk voor zich moeten die organisaties bekijken hoe het behoud en beheer van zowel het beschermde als geïnventariseerde varend erfgoed kan worden gefaciliteerd. Het is de bedoeling in samenspraak met die verschillende bevoegde entiteiten een lijst op te stellen van mogelijke vrijstellingen voor varend erfgoed, bijvoorbeeld de vrijstelling van kaairechten. Alles hangt af van de overeenkomsten die worden gesloten. Begin 2017 zal de inventaris voor het varend erfgoed worden vastgesteld en kunnen de eigenaars en beheerders de wimpel als herkenningsteken bevestigen.

3. Strategische doelstelling 2: delen van verantwoordelijkheid

3.1. Positie en rol van het agentschap

Het regeerakkoord stelt dat er een cultuuromslag moet komen bij de administratie. Het gaat om een mentaliteitsverandering waarbij het agentschap evolueert van een controlerende instantie naar een proactieve, partnergerichte overheid. Een dergelijke cultuurverandering kan niet worden gerealiseerd door een afvinklijst van acties, maar vergt een andere attitude die moet worden ingebed in de werking van het agentschap. Dit vraagt voortdurende aandacht en inspanning. De minister-president haalt de archeologienota aan als voorbeeld.

Een nieuwe manier van samenwerken dringt zich dus op, waarin de waarden constructief, proactief en consequent voorop moeten staan. Er wordt ook werk gemaakt van een feedbackcultuur, waarbij 'klanten' na elk contact met het agentschap een evaluatieformulier zullen kunnen invullen. Zo zullen premieaanvragers kunnen evalueren hoe ze de samenwerking met het agentschap hebben ervaren. Er is een sjabloon gemaakt. Dit zal dus ook digitaal kunnen worden ingevuld.

In 2016 werd er gefocust op proactief structureel overleg met derden, zoals VVSG, de VCB, VONA, Gorduna vzw, de Boerenbond, Privaat Beheer en de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen. Er is ook overleg gepland met het ABS.

Het spreekt vanzelf dat het kerntakenplan een impact heeft op de werking van het agentschap Onroerend Erfgoed en op de verhouding van het agentschap tot de betrokken actoren en partners. In navolging hiervan wordt er gefocust op vier thema's: de rol van de lokale besturen in de onroerenderfgoedzorg, de rol van het agentschap voor het niet-beschermde erfgoed, de visie op herbestemming en het verzoenen van de erfgoedzorg met het energievraagstuk.

3.2. Meesterproef herbestemming

De meesterproef georganiseerd door de Vlaamse Bouwmeester bestaat vijftien jaar. Het is een instrument waarbij publieke opdrachtgevers jonge ontwerpers en kunstenaars een kans geven om een overheidsopdracht uit te voeren. Ze worden daarbij begeleid door een door de Vlaamse Bouwmeester aangestelde projectregisseur. Het agentschap Onroerend Erfgoed organiseert, samen met de Vlaamse Bouwmeester, een meesterproef herbestemming van onroerend erfgoed. Voor de wedstrijd selecteert een kwaliteitskamer minstens vijf kleinschalige, publieke herbestemmingsprojecten. Het agentschap neemt een actieve, meedenkende rol op, zowel bij het voorbereiden van de opgave als bij het begeleiden van de kandidaten in de wedstrijd. Die projecten zullen voorrang krijgen bij de premietoekenning. Daartoe zal het ministerieel besluit moeten worden aangepast.

3.3. Partnerverenigingen

Niet alleen de overheid staat in voor de zorg van het onroerend erfgoed. Er zijn verschillende partnerorganisaties. De Vlaamse overheid geeft steun aan diverse verenigingen, zoals Herita, Monumentenwacht Vlaanderen, het CRKC en de vzw Bedevaart naar de Graven aan de IJzer.

De problemen met Herita werden reeds uitgebreid besproken in deze commissie. Heel specifiek zijn er zorgen met betrekking tot het sitebeheer, het personeelsbeheer en het komen tot een gezonde vereniging. Die problemen worden grondig onderzocht door overleg met alle stakeholders. De minister-president wil dat er uitvoering wordt gegeven aan de motie die werd goedgekeurd op 19 oktober 2016 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 908/2). Herita moet een voorbeeldrol opnemen voor de sites die het in eigen beheer heeft en zal meer moeten focussen op het ondersteunen van verenigingen. Het zal een behoorlijk hr-beleid moeten voeren. De essentie is een goed sitebeheer, een goed hr-beleid en een gezonde, goed werkende vereniging, die een voorbeeldrol op zich neemt.

Met Monumentenwacht wordt een meerjarige samenwerkingsovereenkomst gesloten. Samen met het CRKC wordt bekeken of het sluiten van een meerjarige overeenkomst met deze organisatie nuttig zou kunnen zijn.

De erfgoedpartner vzw Bedevaart naar de Graven aan de IJzer ontvangt een jaarlijkse financiële ondersteuning gebaseerd op het Memoriaaldecreeet van 15 juli 2011. Door dit decreet wordt aan de vzw onder meer de opdracht gegeven om de site van het IJzermonument goed te beheren en ontsluiten. Samen met de minister bevoegd voor Cultuur wordt een nieuw ontwerp van beheersovereenkomst voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Daarbij zal rekening worden gehouden met de conclusies uit het rapport van het Vlaams Vredesinstituut over de IJzertoren als memoriaal van de Vlaamse ontvoogding en vrede.

3.4. Eigenaars en beheerders als partners

Voor het agentschap is een nauw contact met de individuele beheerders essentieel. Daarom zal het een onderzoek uitvoeren naar de karakteristieken van de prioritaire doelgroep van eigenaars en beheerders van onroerend erfgoed. Dit doelgroepenonderzoek is een kwantitatieve analyse van gegevens over de eigenaars van onroerend erfgoed in Vlaanderen op basis van allerlei data, externe en interne. Dat zal toelaten om die data te vergelijken met algemene analyses van eigenaars.

Het is niet alleen belangrijk om eigenaars en beheerders van erfgoed beter in kaart te brengen maar ook om te tonen dat hun inspanningen gewaardeerd

worden. Een van de manieren om dat te doen, is het organiseren van de Onroerenderfgoedprijs. Die wordt afwisselend toegekend aan de initiatiefnemer of opdrachtgever van een publiek toegankelijk project, zoals in 2016, en de initiatiefnemer of opdrachtgever van een niet publiek toegankelijk project. Bij de eerste editie werd op 7 oktober 2016 bekendgemaakt dat De Roma in Borgerhout zowel de Onroerenderfgoedprijs als de Publieksprijs won. In 2017 is het dan de beurt aan de niet publiek toegankelijke projecten. Hiermee wordt de aandacht gevestigd op de privé-eigenaar die inspanningen levert om onroerend erfgoed te behouden, te conserveren en door te geven aan toekomstige generaties.

3.5. Internationale inbedding

Er beweegt heel wat op het internationale en Europese erfgoedtoneel. Als minister bevoegd voor zowel onroerend erfgoed als buitenlands beleid wil de minister-president inspelen op internationale evoluties en tegelijk actief zijn op de internationale scene. Vlaanderen beschikt over heel wat erfgoed en heeft er met de woning Guiette in Antwerpen een nieuwe werelderfgoedsite bij. De nominatie van het architecturale oeuvre van Le Corbusier is in de zomer van 2016 met succes afgerond. Begin dit jaar is bij de UNESCO nog een kandidaat-dossier ingediend om het Zoniënwoud te laten erkennen als werelderfgoed waarbij natuur- en cultuurerfgoed worden gecombineerd. Samen met Frankrijk en Wallonië werkt men verder om het dossier van de militaire begraafplaatsen en monumenten van de Eerste Wereldoorlog, het Westelijk Front, te laten erkennen als werelderfgoed. In september is al een eerste predossier ingediend. De opmerkingen daarop worden nu verwerkt met het oog op een definitieve indiening in januari 2017. De laatste hand wordt gelegd aan het dossier voor de nominatie van de Koloniën van Weldadigheid, nadat het in de zomer aan een Australische en een Canadese expert werd voorgelegd. Nederland zal samen met Vlaanderen dit voorstel in januari 2017 bij de UNESCO indienen.

Heel wat kandidaat-erfgoed dossiers zijn lopende. Veel erfgoedbeheerders tonen interesse voor deze internationale erkenning. Toch mag niet lichtzinnig worden omgesprongen met een dergelijke kandidaatstelling omdat dit een vrij zware procedure inhoudt en er ook gevolgen verbonden zijn aan een erkenning als werelderfgoed. Daarom maakt het agentschap een kader op voor de afweging van toekomstige kandidaat-werelderfgoedgoederen met het oog op een traject voor de actualisatie van de indicatieve lijst in 2018.

Op 30 augustus 2016 diende de Europese Commissie een voorstel in om 2018 uit te roepen tot het Europees jaar van het cultureel erfgoed. Dat is een kans om mensen bewust te maken van het sociale en economische belang van erfgoed en om de leidende rol van Europa op dit gebied te ondersteunen. Samen met minister Gatz, bevoegd voor Cultuur, wordt de Vlaamse deelname aan het Europees erfgoedjaar 2018 voorbereid. Een dergelijk erfgoedjaar kan, zoals het Europees monumentenjaar in 1975, een nieuw elan geven aan de hedendaagse erfgoedwerking in verscheidene Europese lidstaten, deelstaten en regio's.

4. Strategische doelstelling 3: verzekeren van een transparante besluitvorming

4.1. Vaststellen inventarissen

Het geografisch inventariseren van individuele erfgoeditems, namelijk gebouwen en landschapselementen, wordt, zoals aangegeven in het kerntakenplan, een opdracht van de lokale besturen. De gemeenten worden uitgenodigd om hier zelf een gedragen beleid voor te ontwikkelen en uit te voeren, maar het agentschap blijft zijn verantwoordelijkheid opnemen om inventarissen vast te stellen. Het begeleidt de gemeenten bij de opmaak van inventarissen en staat in voor de

kwaliteitsbewaking van de vastgestelde inventarissen. Voor het vaststellen van de inventarissen zet het agentschap in op partnerschappen met de gemeenten, waarbij afspraken worden gemaakt over het aanleveren van informatie.

Om technische redenen was de inventaris van het bouwkundig erfgoed nog niet vaststellingsklaar. Eind 2017 start voor de provincie Limburg het openbaar onderzoek voorafgaand aan de vaststelling. De kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, wordt verder geactualiseerd. Dit jaar zullen er nog twee bijkomende vaststellingen gebeuren. Voor het vaststellen van de landschapsatlas blijft het agentschap de agenda en de planning van de AGNAS-procedure volgen.

4.2. Doelmatigheidsanalyse beschermingsinstrumentarium

In deze regeerperiode wordt werk gemaakt van een grondige analyse en een bijhorende evaluatie van de beschermingspraktijk en de effecten daarvan op het waardevolle erfgoed in Vlaanderen. Binnen dat kader loopt er nu een audit van het proces van het beschermen door Audit Vlaanderen. De resultaten zullen er eind 2016, begin 2017 zijn. Ook is het algemene kader geschetst van tachtig jaar beschermen in Vlaanderen. Daarbij wordt de evolutie aangegeven van het beschermingsbeleid, de internationale ontwikkelingen, de regelgeving en de administratieve structuren door de jaren heen. Intussen is de methodologie voor het onderzoeken van de doelmatigheid op punt gesteld en zijn er ook enkele prioritaire thema's gestart, namelijk gevels en bedaking en archeologische sites. In 2017 wordt ook het thema van de bouwkundige gehelen gestart. Hieruit volgen aanbevelingen voor het opmaken van nieuwe beschermingen en voor het aanpassen van bestaande individuele beschermingsbesluiten.

4.3. Methodologie onroerenderfgoedrichtplan

Bij het zoeken naar duurzame oplossingen zet de Vlaamse overheid steeds meer in op participatie door lokale overheden, eigenaars, burgers en verenigingen. Binnen het nieuwe instrument van de onroerenderfgoedrichtplannen wordt hiervoor ook uitdrukkelijk de nodige tijd ingepland. Op basis van de ervaringen in de twee proefprojecten die nu lopen, met betrekking tot de hoogstamboomgaarden in Haspengouw en de mergelgroeven in Riemst, werd in 2016 een eerste versie van een methodologie voor de opmaak van onroerenderfgoedrichtplannen gerealiseerd. Die methodiek wordt in 2017 verder verfijnd via de effectieve uitvoering van de participatieve projecten.

4.4. Afwegingskaders en handleidingen

Als kaderstellende overheid zet het agentschap in op de opmaak van afwegingskaders met het oog op een transparante werking. Afwegingskaders maken het mogelijk om gelijkaardige cases op een gelijkaardige manier te behandelen en helder over te brengen wat mee in overweging is genomen om tot een beslissing te komen. Dit jaar is er een afwegingskader opgeleverd voor agrarisch erfgoed.

Wegens een actuele maatschappelijke bekommernis voor het klimaat en de stijgende energieprijzen is het gros van de niet-restauratieve ingrepen vooral gericht op energiebesparende en -opwekkende maatregelen, zoals het aanpassen van historisch schrijnwerk, het aanbrengen van dakisolatie en het plaatsen van zonnepanelen. Daarnaast zijn het aanbrengen van reclame op beschermd erfgoed en het plaatsen van terrassen in een erfgoedcontext thema's die vaak terugkeren. Voor al die ingrepen zijn tegen eind 2016 afwegingskaders voorhanden, waardoor het voor elke betrokken partij mogelijk zal zijn een goed inzicht te krijgen in de criteria die essentieel zijn voor de beoordeling van een dergelijke aanvraag.

Naast die specifieke afwegingskaders realiseert het agentschap ook een generiek afwegingskader voor toelatingen en adviezen voor werken aan beschermd erfgoed. Daardoor zal elke beheerder en aanvrager, maar ook elke vergunnings- of adviesverlenende overheid, inzicht krijgen in de manier waarop een toelating of advies binnen het agentschap Onroerend Erfgoed tot stand komt en welke criteria essentieel zijn bij toelatings- en adviesaanvragen.

4.5. Radicaal Digitaal

Op 1 juli 2016 werd de nieuwe beschermingsdatabank online geplaatst. Die databank bundelt alle informatie over de beschermingen als monument, stads- of dorpsgezicht, landschap en archeologische sites en integreert die informatie met de wetenschappelijke en vastgestelde inventarissen. Deze gebruiksvriendelijke databank maakt het mogelijk om alle beschermingen beter te doorzoeken. Alle processen van het archeologisch traject in het kader van de stedenbouwkundige vergunningen of verkavelingsvergunningen verlopen digitaal, met uitzondering van de beveiligde zendingen, omdat daarvoor nog geen digitaal alternatief bestaat. Ook de archeologienota's en de eindverslagen die het resultaat zijn van het preventief archeologisch onderzoek worden ontsloten op de website. De aanvragen voor de toelatingen en adviezen worden digitaal behandeld en openbare onderzoeken in het raam van de vaststellings- en beschermingsprocedures worden digitaal gepubliceerd. De onlineaanvraag van een premie wordt eind dit jaar getest. Naar verwachting zal de premieaanvraag in het eerste kwartaal van 2017 ook digitaal kunnen verlopen.

4.6. Handhaving

Sinds de inwerkingtreding van het Onroerenderfgoeddecreet op 1 januari 2015 kan een beroep worden gedaan op een brede waaier aan handhavingstechnieken. Zo is er de zachte handhaving, met de raadgeving en de aanmaning. Er is de gerechtelijke handhaving, maar ook de bestuurlijke handhaving, met het stakingsbevel, de bestuursdwang en de last onder dwangsom. Er is voorts de financiële handhaving, met de terugvordering van premies, maar ook de minnelijke schikking. Daarnaast introduceerde het nieuwe decreet een breed palet aan herstellvormen: herstel in de oorspronkelijke staat, reconstructie, compensatie en schadevergoeding. Er wordt op toegezien dat er voldoende wordt ingezet op de zachte handhaving. Indien niet wordt overgegaan tot vrijwillig herstel kan een minnelijke schikking een geschikt alternatief zijn voor gerechtelijke handhaving. Diverse onderhandelingen voor minnelijke schikkingen zijn ondertussen al opgestart.

Het Onroerenderfgoedfonds beheert sinds 1 september 2016 de ontvangsten inzake handhaving met betrekking tot onroerend erfgoed en bekostigt ook de uitgaven qua handhaving. Enerzijds wordt ingezet op de inning van boetes en dwangsommen en anderzijds wordt er, volgens het principe dat de veroorzaker betaalt, ingezet op de terugvordering van erfgoedpremies bij de veroorzakers van verwaarlozing en teloorgang van onroerend erfgoed.

Na de theoretische opleiding eind 2016 wordt in 2017 ook nog een praktische opleiding voor gemeentelijke verbalisanten georganiseerd. Na de testfase worden de gegevens van de handhavingsdatabank online geplaatst.

Op 1 januari 2016 was de eerste stap in de transitie van het agentschap Inspectie RWO naar het Departement LNE een feit. De volledige inkanteling binnen dit departement werd afgerond op 1 september 2016.

De Erfgoedinspectie verleent haar medewerking aan de stroomlijning van processen en procedures bij de uitbouw van een Vlaams inspectie- en handha-

vingsbeleid en versterkt de samenwerking met andere relevante inspectie- en handhavingsdiensten.

5. Strategische doelstelling 4: investeringen als hefboom aanwenden

5.1. Evenwichtig financieringsstelsel

In 2016 werd het ministerieel besluit goedgekeurd dat de berekeningswijze en de aanvraagprocedure regelt van de premie voor buitensporige opgravingskosten. Daarmee wordt voor het eerst in de Vlaamse archeologische-erfgoedzorg rekening gehouden met de financiële impact van verplichte archeologische opgravingen.

De richtlijn voor het selectiever toekennen van premies gaat in op de talrijke interpretaties en keuzes die de financieringsregelgeving toelaat en die een wezenlijke impact kunnen hebben op het beschikbare premiebudget. De conceptnota 'Fiscale stimulansen voor de onroerende-erfgoedzorg', goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 december 2015, kreeg een eerste omzetting in een regelgevingsvoorstel voor de vermindering van het verkooprecht en de schenkbelasting voor beschermde monumenten. Dit voorstel resulteerde in een ontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerende-erfgoeddecreet en de Vlaamse Codex Fiscaliteit, in samenwerking met de minister voor Financiën en Begroting. Dit ontwerp van decreet wordt nog deze week voor een tweede keer voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Het onderzoek naar de effecten van restauratiepremie op de bouwprijzen in de restauratiemarkt werd opgeleverd op 9 mei 2016. De aanleiding voor dit onderzoek was nagaan of de premies een effect hebben op de bouwprijzen in de restauratiemarkt en nagaan of het klopt dat de bouwheren van beschermde monumenten met restauratieplannen en premietoekenning meer betalen voor werken dan zonder premietoekenning. Er kon niet ontegensprekelijk worden vastgesteld dat betoelaging systematisch tot hogere eenheidsprijzen leidt bij restauraties van gebouwen met erfgoedwaarde. De betrokkenen ervaren onroerende-erfgoedzorg wel als duurder dan reguliere zorg voor gebouwen, maar vinden dat logisch vanwege de vaak specifieke vereisten. Enkele ervaren opdrachtgevers zijn er echter van overtuigd dat premies en de bijhorende procedures prijsstijgingen in de hand werken die niet noodzakelijk gerechtvaardigd kunnen worden door een hogere kwaliteit.

Op basis van deze conclusies formuleert het onderzoeksbureau acht beleidsaanbevelingen. Die zijn gericht op het verbeteren van de marktwerking en het stroomlijnen van het premieproces. Er wordt rekening mee gehouden in het onderzoek naar de efficiëntie en de effectiviteit van het bestaande premiestelsel. Dat zal resulteren in een voorstel tot bijsturing van de financieringsregels.

5.2. Erfgoedkluis en erfgoedlening

In 2016 is het investeringsritme van de Vlaamse Erfgoedkluis opgedreven. De Erfgoedkluis slaagde erin om het in 2015 geïnvesteerde volume te verdubbelen door een bijkomende kapitalisatie van het Participatiefonds Vlaanderen van 15 miljoen euro. Dat participatiefonds werkte ook een concept uit voor een systeem van erfgoedleningen. Dat is een conceptlening met een lage rentevoet voor een bedrag van maximum 250.000 euro. Dit kan verschaft worden aan particulieren, zelfstandige ondernemers, private rechtspersonen, publieke entiteiten of openbare besturen. De middelen die ter beschikking worden gesteld, moeten worden aangewend voor de renovatie en restauratie van beschermd erfgoed of van panden die genoteerd staan op de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Er is 7 miljoen euro begroot voor het toekennen van erfgoedleningen.

6. Strategische doelstelling 5: bijdragen aan duurzame ontwikkeling

6.1. Duurzaam ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit

De maximale afstemming tussen Onroerend Erfgoed en Ruimtelijke Ordening blijft een prioriteit om het behoud, de zorg en de integratie van het onroerend erfgoed in de leefomgeving te garanderen. In samenspraak met zijn collega bevoegd voor Omgeving ontwikkelt de minister-president een set van typevoor-schriften voor het opnemen van de meest voorkomende erfgoedelementen in erfgoedlandschappen. Deze set is gebaseerd op een screening van de bestaande RUP's en het handboek 'Verankeren van erfgoed in ruimtelijk beleid'.

Voor het gebruik, het hergebruik en de herbestemming van beschermde kerken is een deeltraject opgestart samen met het CRKC, het Team Vlaams Bouwmeester en het Kenniscentrum Vlaamse Steden. Een denkgroep waaraan zowel erfgoedconsulenten als externe deskundigen deelnemen, buigt zich over een aantal concrete casussen van herbestemming van parochiekerken. De focus ligt op de rol van de adviesverlening van de consulenten van het agentschap in herbestemmingstrajecten. Daarnaast ging het projectbureau 'herbestemming parochiekerken' in januari van start met een publieke oproep tot kandidaten. In 2016 werd tweemaal een oproep gelanceerd en werden veertig aanvragen ingediend. Voor elf kerken uit de eerste oproep loopt de begeleiding en zit het onderzoek in een opstartfase. Met 21 ontvankelijke aanvragen uit de tweede oproep ligt het vooropgestelde aantal van een dertigtal onderzoeken per jaar binnen handbereik. Voor de beschermde kerken werkt het projectbureau in samenwerking met het agentschap Onroerend Erfgoed een traject op maat uit.

6.2. Optimale energiezuinigheid

Een duurzame en energiezuinige omgang met het onroerend erfgoed is zeer belangrijk. Op 18 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota over energiezuinigheid en erfgoedzorg goed. In navolging hiervan werd samen met de minister bevoegd voor Energie een proces opgestart, met als doel het stimuleren van een optimale energiezuinigheid in de onroerenderfgoedzorg.

In het najaar van 2016 werd de externe studie over energiezuinigheid in woningen met erfgoedwaarde opgeleverd. Het eindrapport met de aanbevelingen over het verantwoord energiezuinig maken van erfgoedwoningen wordt digitaal ter beschikking gesteld van erfgoedeigenaars en ontwerpers, samen met casussen over de mogelijke aanpak van vaak voorkomende problemen.

In 2016 is ook het opleidingstraject voor de gespecialiseerde erfgoedenergieadviseur uitgewerkt. Intussen wordt het Onroerenderfgoedbesluit bijgestuurd, waardoor de betoelaging van energiezuinige maatregelen aan beschermd erfgoed mogelijk wordt.

Bovendien zet de administratie actief in op de opmaak van afwegingkaders voor energiebesparende maatregelen zoals voor dakisolatie, historisch schrijnwerk en zonnepanelen.

De minister-president heeft actief deelgenomen aan de Vlaamse klimaatop van 19 april 2016. Op de Vlaamse klimaatop van 1 december 2016 zal hij streven naar concrete engagementen van alle sectoren.

6.3. Maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed

Samen met de minister van Cultuur wordt nagegaan hoe de samenleving meer en beter kan worden betrokken bij het erfgoedbeleid en hoe door de implementatie van de FARO-conventie het erfgoedbeleid op een meer geïntegreerde manier kan worden benaderd.

Begin 2017 worden de resultaten van het deelonderzoek over de woongenotswaarde van onroerend erfgoed bekendgemaakt als onderdeel van het geplande onderzoek naar de maatschappelijke waarde van erfgoed. De woongenotswaarde is de waarde van de historische kenmerken van de bebouwing en haar omgeving, die tot uitdrukking komt in de prijs van een woning. Een tweede deelproject over de maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed wordt opgestart, namelijk een onderzoek over de betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed. Dat moet inzicht bieden in de som die mensen overhebben voor het behoud van dit erfgoed. De som van alle individuele items van betalingsbereidheid levert dan een inschatting van de maatschappelijke baten van een project. In een maatschappelijke kosten-batenanalyse worden die dan afgewogen tegenover de maatschappelijke kosten van overheidsinvesteringen, met als resultaat een welvaartseconomische analyse van de overheidsbestedingen.

In februari 2017 wordt het project over erfgoededucatie afgesloten met een studiedag voor leerkrachten, erfgoeddeskundigen en gemeentebesturen. Op die manier kunnen de vruchten van dit educatieproject worden geplukt.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Bart Caron

Volgens *Bart Caron* worden heel wat zaken uit de beleidsbrief breed gedragen omdat ze ook goed zijn: de depots, de erkenning van de gemeentelijke erfgoeddiensten, de bijstelling van de regelgeving, de criteria voor de prioriteitsstelling van de restauratiepremies enzovoort.

De erfgoedbalans die een soort overzicht geeft, is afgerond en de resultaten zijn beschikbaar. De spreker vraagt daar inzicht in. Hij is benieuwd naar de vorm en de inhoud. Hij is ook tevreden dat de minister-president de signalen over archeologie oppikt en daar iets mee doet.

Vorig jaar was er een tevredenheidsonderzoek over de administratie. Is dat onderzoek intussen klaar, wat zijn de conclusies en is daar inzage in? Het lid veronderstelt dat het rapport de koerswijziging onderstreept die de minister-president zelf voorstelt van een controlerende naar een coachende organisatie.

Wat de gemeentelijke autonomie betreft, benadrukt hij dat het agentschap ook een kenniscentrum moet zijn en blijven, niet alleen voor zijn eigen kerntaken maar ook ten dienste van de andere besturen zoals de lokale besturen, te meer omdat die een grotere rol zullen krijgen in bijvoorbeeld de inventarisatie. Die competentie is immers niet in alle 308 gemeenten aanwezig. De ondersteuning van de lokale besturen zal in dat geval des te meer nodig zijn.

Het verheugt het lid dat de minister-president de motie over Herita (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 908/2*) ter harte neemt. Hij vraagt om die nauw op te volgen en daar snel een hoorzitting over te organiseren.

Het dossier van de Bedevaart naar de Graven aan de IJzer bevat diverse facetten. Daarover is een hoorzitting geweest met de opstellers van het rapport van het Vredesinstituut. De spreker vindt dat de ambitie van de Vlaamse Gemeenschap ten aanzien van dat memoriaal en ook de operationalisering daarvan nu middelmatig is. Eigenlijk wenst hij dat het een hoger kwaliteitsniveau bereikt, zowel bouwkundig als inhoudelijk. Hij pleit ervoor dat de nieuwe beheersovereenkomst die met de vzw Bedevaart naar de Graven aan de IJzer wordt gemaakt, die ambitie van Vlaanderen ook uitstraalt. Als het een memoriaal moet zijn, laat het dan een volwaardig memoriaal zijn in alle opzichten.

De spreker hoopt dat de erkenning van de slagvelden van WO I in de Westhoek voor het einde van de herdenking van die oorlog klaar zal zijn. Het dossier wordt begin volgend jaar ingediend met de Fransen.

Hij verbaast zich over de discussies over de bufferzones voor het UNESCO-werelderfgoed. Het is goed dat er een studie komt om dat uit te klaren. Het is een delicate kwestie. Met zijn Brugse professionele achtergrond begrijpt het lid wat dit soort spanning betekent. Dat mag echter geen excuus zijn om er niet op in te gaan.

Het lid ondersteunt heel sterk het Europees idee rond het jaar van het erfgoed in 2018. Vlaanderen moet daar volop op inzetten.

De inventarisatie is een lokale bevoegdheid. De minister-president blijft op verschillende vlakken de inventarisatie in handen nemen, bijvoorbeeld inzake watergebonden objecten. Dat toont aan dat Vlaanderen een rol moet blijven spelen, zeker thematisch – voor wegen geldt hetzelfde – en zeker voor domeinen die niet alleen onder de lokale bevoegdheid vallen. Hij pleit ervoor om die competentie in het agentschap te gooien en ter beschikking te stellen van de lokale besturen. De landschapssatlas moet nu snel vooruitgaan.

Op pagina 24 van de beleidsbrief wordt een schets gegeven van het thema bescherming. Kan de minister-president een globale tendens geven van het aantal beschermingen van landschappen, dorpsgezichten enzovoort? Is dat in 2016 gestegen ten opzichte van de voorbije vijftien jaar, of is het gedaald of status quo gebleven?

De onroerenderfgoedrichtplannen vormen een interessant instrument. Zijn er al praktijkervaringen die de meerwaarde daarvan aantonen? Wanneer kan dat verder worden uitgerold?

In Beersel, Overijse en de Gentse deelgemeenten zal men met betrekking tot de naoorlogse architectuur en bunkers zelf blijven inventariseren. Dat bewijst dat Vlaanderen zich niet helemaal kan terugtrekken uit de inventarisatie. Samenwerking met de gemeenten is aangewezen.

De spreker juicht de door de minister-president aangekondigde beschermingen toe. Hij wil achteraf graag een overzicht krijgen van de ingrepen, de aanmaningen, het herstel enzovoort. Dat zijn de handhavingsmaatregelen op het terrein.

Op pagina 32 van de beleidsbrief gaat het over het onderzoek van de effecten van de restauratiepremies en over de bijstelling van het premiestelsel. De conclusies zijn heel interessant, maar de minister-president trekt een conclusie die niet gebaseerd is op de causaliteit. Hij zegt dat de prijzen van restauraties de hoogte in worden gejaagd door de premies. Dat wordt echter niet aangetoond door het onderzoek. Het is niet omdat enkelen dat zeggen, dat het een causaliteit is. De minister-president kan het onderzoek niet als argumentatie gebruiken om de premies te verlagen. Dat is intellectueel niet correct.

Andere conclusies, bijvoorbeeld dat de consultants in de verschillende provincies zich anders gedragen ten aanzien van het gebruik van materialen, zijn veel crucialer. Het kan niet dat men in de ene provincie een andere aanbeveling krijgt dan in de andere met betrekking tot restauratie en dat dit de kosten opdrijft.

De minister-president stipte een achttal verbeterpunten en trajecten aan die de spreker toejuicht. Hij is echter helemaal niet gewonnen voor het weghalen of inkrimpen van premiestelsels om de wachtlijsten te verkleinen. De staat van het erfgoed moet het budget bepalen.

Hij verwijst voorts naar de fiscale maatregelen en het advies van de SARO. Er worden heel kritische bedenkingen gemaakt omdat mensen die het fiscaal instrumentarium inzetten voor restauratie en onderhoud, achteraf geen toegang meer krijgen tot het premiestelsel. Het is echter niet het een ofwel het ander, het moeten complementaire instrumenten zijn die elkaar versterken.

Over de magere resultaten van de Erfgoedkluis is de spreker teleurgesteld. Het aantal dossiers dat daar op tafel komt, ligt heel laag. De minister-president schrijft dit eigenlijk zelf ook, want hij wenst dit te intensifiëren en vraagt zich af waarom dit zo moeilijk van de grond komt.

Voor de erfgoedleningen staat 7 miljoen euro in de begroting, 250.000 euro is toegankelijk voor een aanvraag. Is dit instrument al operationeel? Wanneer wordt dat concreet?

Het is positief dat de minister-president zoveel aandacht besteedt aan energiezuinigheid. Dat is een trendbreuk. Tien jaar geleden werden hier gelijkaardige vragen gesteld. Toen startte het verhaal en intussen is er veel veranderd. Het is verheugend dat het agentschap mee aan die kar trekt.

1.2. Sabine de Bethune

Sabine de Bethune spreekt haar waardering uit voor de beleidsbrief van de minister-president, die een breed beleid schetst. Ze heeft ook waardering voor de administratie en het agentschap.

Ze wil iets zeggen over vier clusters: het regelgevend kader, de verhouding tussen de overheden, de verhouding met de burger en enkele punctuele zaken.

Regelgevend kader

Het decretaal kader is de voorbije jaren een work in progress geweest. Het decreet is goedgekeurd op 3 juli 2013 en is momenteel volledig in werking. Op 16 mei 2014 heeft de Vlaamse Regering het uitvoeringsbesluit goedgekeurd, dat ook in werking treedt op 1 januari 2015. Het hoofdstuk Archeologie treedt gedeeltelijk in werking in januari 2016 en volledig in juni 2016. In juli 2016 komen er wijzigingen aan het decreet in functie van het kerntakenplan. Het uitvoeringsbesluit zal allicht nog moeten worden aangepast. Er wordt een evaluatie in 2017 in het perspectief gesteld die wellicht in 2018 van kracht kan worden. Een gestage evolutie is nu eenmaal de realiteit en men moet met het wettelijk kader heel dicht bij de realiteit blijven.

De timing van 2017-2018 verrast wat omdat het in het perspectief van deze legislatuur betekent dat de toepassing van de conclusies van deze eventuele evaluatie wordt uitgesteld naar een volgende legislatuur. Dat is jammer vanuit de overtuiging dat een bijsturing van het wettelijk kader nodig is. Er zijn een aantal elementen waar bijsturing nodig is: het grote belang dat wordt gehecht aan de beheersvisie mag via beheersplannen niet leiden tot planlast voor eigenaars.

CD&V is voorstander van beheersplannen, maar er is een grens, zeker wanneer het over plannen gaat waar weinig of niets mee gebeurt.

Het is de overtuiging van de minister-president dat we streng zijn in de erkenning van de archeologen, maar hun werk wordt ook zeer streng beoordeeld. Worden daar geen dubbele lasten geïnstalleerd?

De onroerenderfgoedrichtplannen roepen nog altijd meer vragen op dan er antwoorden zijn. De minister-president heeft zich in het debat over de code goede praktijken in de archeologienota geëngageerd. Aangezien het toch een work in progress is, is de vraag of het wel goed is te wachten tot 2018 of 2019 om bij te sturen. Kunnen er geen tussenstappen worden ingebouwd in het verder uitbouwen, verfijnen en corrigeren van het wettelijk kader?

Verhouding met andere overheden

Samenwerking is heel belangrijk. De minister-president onderschrijft in zijn beleidsnota het belang van de rol en de functie van IOED's. Die hebben een brugfunctie, terreinervaring gekoppeld aan een bepaalde regio en ze verlenen advies in lokale dossiers.

Het lid is voorstander van het automatisch erkennen van archeologen. In het verleden zei de minister-president dat het IOED-archeologen vrij staat een erkenning aan te vragen. Die redenering gebruikt hij echter niet voor archeologen in dienst van lokale besturen of van zijn eigen agentschap. Dat straft de archeologen die zich al jaren inzetten in een intergemeentelijke dienst in zekere zin af en dat is een ongelijke behandeling. Via een amendement of een wetswijziging zal CD&V dit punt naar voren blijven schuiven.

Voor de depotnetwerken zijn grote inspanningen gedaan en het lid onderschrijft die. Er moet kwaliteitsvol mee worden omgegaan. De minister-president verwijst in zijn beleidsnota naar een afsprakennota. Hoever staat het daarmee?

De CD&V-fractie blijft voorstander van het responsabiliseren van lokale besturen. De kennis moet ook groeien in functie van het belang van het thema. Hoe pikt het agentschap daarop in om de lokale besturen te vormen, bij te staan en te coördineren?

Met de modelbestekken die worden opgesteld voor lokale inventarisopdrachten geeft de minister-president instrumenten aan de lokale besturen om zelf aan de slag te gaan. Het is belangrijk dat ze dat ook doen, maar hoe worden ze gebruikt? Hoeveel gemeenten hebben al gebruikgemaakt van die modelbestekken? Hoe plant men de procedure voor de vaststelling van lokaal opgemaakte of geactualiseerde inventarissen? Zijn er al elders opgemaakte inventarissen voorgelegd voor vaststelling en hoe werd daarop gereageerd? Hoe zit het met die opdracht en de bewegingsruimte van lokale besturen? Wordt dat ernstig ingevuld en goed opgevolgd?

De spreekster benadrukt het belang van het blijven inzetten op de omkadering van de lokale besturen. De Vlaamse administratie moet de coach, de begeleider en soms de scheidsrechter zijn om hen tot de orde te roepen.

Andere overheden, andere partners. Er is een goed gesprek geweest met Herita en de minister-president is ver gegaan in zijn conclusies. Het lid vertrouwt erop dat dit wordt opgevolgd met de nieuwe ploeg. Er worden hoorzittingen gepland met Herita. Daar mag niet te lang mee worden gewacht. Er was ook sprake van een studiereis en ook dat moet worden geconcretiseerd. Er valt immers veel te leren van buurlanden, zeker met het oog op 2018, het Jaar van het Cultureel

Erfgoed. Om de minister-president te kunnen steunen bij een ambitieus en concreet programma, kan een leertraject in het buitenland voor de commissieleden zuurstof en inspiratie brengen.

De Vlaamse Erfgoedkluis moet worden betrokken bij de gedachtewisseling over Herita. Het is een interessant initiatief, maar het draait nog niet op volle kracht en het is nog niet voldoende concreet. Wat zal de minister-president doen om dit aan te zwengelen? Wellicht moet ook daarover een gedachtewisseling komen, tenzij de minister-president de commissie hierover kan brieven.

De spreekster maakt zich zorgen over de verhouding met UNESCO en de hoge eisen die deze organisatie stelt. Hoe zit het met de visie ten aanzien van de bufferzones die UNESCO voorstelt? Hoe zit het met de ongerustheid bij een aantal steden en gemeenten? In Brugge blijkt het bijvoorbeeld niet altijd eenvoudig om de visie van UNESCO te verzoenen met een dynamische kijk op eigen lokaal bestuur. Hoe kan men daar vanuit Vlaanderen een lijn in trekken en arbitrerende of gidsen?

Verhouding tot de burger

Het lid verwijst naar de veranderende rol en positie van de administratie. Naast doelmatigheid wordt ook ingezet op klantvriendelijkheid. Er is sprake van 'belanghebbendenmanagement'. Hoe wordt dat concreet ingevuld? Het is heel moeilijk om enerzijds tussen economische actoren, actoren van ruimtelijke ordening en private actoren te staan, die allemaal hun eigen visie en belang hebben, en anderzijds op te komen voor het onroerend erfgoed, dat anders geen stem heeft. Voor die missie moet men recht in zijn schoenen staan en soms een slecht karakter kunnen tonen. De uitdaging is om dat te combineren met klantvriendelijkheid. Wat zal de minister-president op dat vlak concreet kunnen neerzetten in het komende jaar?

Wat de onroerenderfgoedrichtplannen betreft, heeft de minister-president zelf het accent gelegd op participatieve trajecten. Het lid verwijst naar de verhouding tussen erfgoedlandschappen en ankerplaatsen. Er zijn geen rechtsgevolgen voor eigenaars van goederen en ankerplaatsen, anders dan voor sites en erfgoedlandschappen. Wordt die lijn aangehouden? Of zou dat kunnen evolueren binnen onroerenderfgoedrichtplannen?

In het kader van de voorspelbaarheid van de adviezen is het goed dat er gewerkt wordt aan thematische afwegingskaders. Ze helpen zowel besturen als particulieren en geven richting en houvast. Hoe komen die afwegingskaders tot stand? Is daar overleg over met de betrokken sectoren? Welke kaders zijn al klaar?

Met betrekking tot de restauratiepremies heeft de minister-president vooropgesteld dat hij in 2017 aan de subsidies zou sleutelen of die mogelijk zou herzien. Het lid kijkt uit naar de inzichten ter zake. Uit het materiaal dat nu beschikbaar is, blijkt volgens de CD&V-fractie echter niet dat het nodig zou zijn om die premies en subsidies te verminderen of te verscherpen.

Er is al veel werk gedaan rond de herbestemming van beschermde kerken. CD&V staat achter het raamwerk ter zake, maar benadrukt dat het een uitdaging blijft om die markante gebouwen een goede bestemming te geven en te valoriseren. Het verzoenen van energiezuinigheid en onroerend erfgoed gaat overigens over veel meer dan het plaatsen van dubbel glas en dergelijke. Het is een uitdaging om dat met een zekere slagkracht te doen.

1.3. Jean-Jacques De Gucht

Voor de Open Vld-fractie van *Jean-Jacques De Gucht* wordt 2017 een belangrijk jaar op het vlak van onroerend erfgoed. Enkele werven staan op een scharnierpunt: ofwel verandert er iets ten goede, ofwel komt dit te laat om een echte verandering op het terrein waar te nemen. Volgende zaken zijn belangrijk: de archeologieregelgeving, de aanpak van Herita en het premiestelsel.

Bij de strategische doelstelling 1, onder de operationele doelstelling 1.1 'actoren worden erkend voor hun rol in de erfgoedzorg' en operationele doelstelling 1.3 'regelgevend kader', verwijst hij naar pagina 9. De minister-president spreekt daar over vernieuwde initiatieven die er gekomen zijn op basis van de nieuwe regelgeving. Welke impulsen en initiatieven zijn dit? Hoe worden die gemeten op hun effectiviteit en verbetering naar het werkveld en de burger?

Op dezelfde pagina is ook te lezen dat er een grote behoefte is aan erkende archeologen en dat er wachttijden ontstaan voor de opmaak van de archeologienota. Volgens Open Vld komt dit door het ruime toepassingsgebied van die nota, waardoor er een toevloed is aan aanvragen bij het beperkt aantal erkende archeologen. Hierdoor kan de markt onvoldoende spelen, wat de kostprijs doet stijgen. De spreker heeft verschillende getuigenissen ontvangen sinds hij een betoog hierover in de plenaire vergadering hield. Het gaat soms om schrijnende voorbeelden, waarbij mensen in financiële nood geraken omdat ze met wachttijden worden geconfronteerd en ondertussen al een afbetaling moeten doen en huur moeten betalen.

Zodra de archeologienota is ingediend ter bekrachtiging, heeft het agentschap Onroerend Erfgoed nog 21 dagen om een beslissing te nemen. Als het tot bekrachtiging overgaat, kan de nota worden toegevoegd aan de bouwaanvraag. Als de archeologienota echter wordt geweigerd of als men verder onderzoek vraagt – wat in de praktijk spijtig genoeg te vaak gebeurt – dan kan de bouwaanvraag nog niet gebeuren en lopen projecten nog meer vertraging op.

Het lid vroeg hierover cijfers op aan de minister-president. Hoewel de cijfers zich beperken tot september, zijn ze zwaar verontrustend. Zo werden er sinds 1 april 2016 157 archeologienota's, hetzij in functie van een verkavelingsvergunning, hetzij in functie van een stedenbouwkundige vergunning bekrachtigd. Van de 157 bekrachtigde nota's werden in 68 nota's maatregelen gevraagd, hetzij uitgesteld voor onderzoek, hetzij opgravingen alvorens de aanvrager van de vergunning aan de slag kan. Dat is bijna een op twee. Tezelfdertijd werden 221 archeologienota's geweigerd door het agentschap Onroerend Erfgoed. De spreker is bijzonder benieuwd naar de analyse van deze cijfers door de minister-president.

Volgens Open Vld legt de regelgeving een te grote financiële en administratieve druk op bouwprojecten in Vlaanderen. De fractie hoopt dan ook dat de minister-president snel werk maakt van de beloften die hij tijdens de plenaire vergadering heeft gemaakt.

Bij de strategische doelstelling 2 staat bij operationele doelstelling 2.1, op bladzijde 13, dat het agentschap Onroerend Erfgoed evolueert van een controlerende instantie naar een proactieve en klantgerichte partner. Dat is belangrijk. Het is een positief signaal om werk te maken van een cultuurverandering en te werken aan de klantenrelaties. Hoe kan men hiervan werk maken op het vlak van de archeologienota? Hoe wordt die ingevuld? De spreker vangt op dat gebied signalen op dat het agentschap de regelgeving veel te rigide interpreteert, met grote ontevredenheid en lange wachtlijsten tot gevolg.

Zeer belangrijk voor het draagvlak van onroerend erfgoed in de samenleving is dat onroerend erfgoed niet mag worden aanzien als een pest, maar dat de voordelen ervan door het publiek moeten worden aanvaard, namelijk dat wij weten wat er voor ons op onze gronden is gebeurd.

De spreker verwijst naar bladzijde 12. De archeologienota maakt deel uit van de vergunningsprocedure die in sommige gevallen bij een stedenbouwkundige of verkavelingsvergunning hoort. Binnenkort wordt de stedenbouwkundige vergunning vervangen door de omgevingsvergunning. Die zal weldra kunnen worden ingediend in het digitaal loket van de gemeenten. Zal de archeologienota ook digitaal kunnen worden ingediend in het digitaal loket? Is de software, die momenteel voor problemen lijkt te zorgen, voor de tijdige inwerkingtreding compatibel om dat ook daarin toe te passen? Open Vld hoopt alvast dat de minister-president dit zal meenemen naar het overleg met zijn collega bevoegd voor Omgeving.

Op bladzijde 9 staat dat men in 2016 van één naar tien onroerenderfgoedgemeenten is gegaan. Dat is positief, op voorwaarde dat die ook een meerwaarde kunnen betekenen in de praktijk. Zestien IOED's ondersteunen momenteel 113 gemeenten. Hiervan zijn er echter nog maar tien een onroerenderfgoedgemeente. Hoe komt het dat zo weinig gemeenten die stap durven te zetten? Is dat door onvoldoende compensatie en ondersteuning? Wat is de evaluatie van de minister-president hierover?

Op bladzijde 26 gaat het over het onroerenderfgoedrichtplan. Wat is de ambitie dienaangaande van de minister-president? Is er een streefcijfer? Hoe werden de twee proefprojecten het afgelopen jaar geëvalueerd?

Op bladzijde 12 van de beleidsbrief is sprake van het solidariteitsfonds. Open Vld vindt het positief dat de minister-president die piste opnieuw opent. Als bevoegde minister moet hij dit overleg leiden en ervoor zorgen dat dit geen lege doos blijft. Door enkel de werking te subsidiëren, zal de minister-president echter nooit een draagvlak vinden. Twee zaken zijn volgens Open Vld cruciaal om een succes te maken van het solidariteitsfonds. Ten eerste moet het vrijwillig zijn, overkoepelend over alle sectoren die in aanraking komen met archeologieregelgeving, met andere woorden van de Boerenbond tot de bouwsector. Ten tweede moet de overheid hierin haar verantwoordelijkheid nemen. Dat staat te lezen in het Verdrag van Valletta. Zal de minister-president het voorstel in overweging nemen om 1 euro steun van de overheid te plaatsen tegenover 1 euro van de verschillende sectoren? Dat voorstel werd enkele jaren geleden reeds gedragen door de bouwsector.

Operationele doelstelling 2.4 gaat over het Vlaams erfgoedbeleid in Europese en internationale context en het UNESCO-dossier over de Eerste Wereldoorlog. Welke opmerkingen zijn er gegeven op het predossier? Waren die voornamelijk inhoudelijk van aard? Kunnen de leden van de commissie hierin inzage krijgen?

Het lid vestigt hierop de aandacht op operationele doelstelling 3.1, over het beschermingsinstrumentarium, onder de strategische doelstelling 3, over prioritaire partners en onroerenderfgoedzorg. Op bladzijde 23 gaat het over kaarten waarvoor geen archeologie te verwachten valt. Is dat juridisch rechtsgeldig? Op basis waarvan gebeurt de actualisatie hiervan? Kan een perceel waar op basis van de archeologienota geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is, worden toegevoegd aan de kaart waar geen archeologie te verwachten valt, waardoor inderdaad de kaarten op een constante manier worden aangepast aan wat er zich voordoet?

De spreker gaat verder met strategische doelstelling 4, investeringen in onroerend erfgoed als hefboom voor economische ontwikkeling. Onder de operationele doelstelling 4.1 over het premiestelsel staat dat het ontwerp van decreet over fiscale stimulansen voor de onroerenderfgoedsector een positief signaal is voor de sector. Open Vld verwelkomt dat initiatief van de minister-president in samenwerking met de minister van Financiën en Begroting, ten eerste.

Op bladzijde 34 en 35 gaat het in operationele doelstelling 4.2 over de financiële opportuniteiten en de Erfgoedkluis. Hoe versterken de Vlaamse Erfgoedkluis en Herita elkaar? Hoe wordt de Erfgoedkluis precies geëvalueerd? Gebeurt dit louter op het aantal slapend onroerend erfgoed dat men wakker maakt?

In verband met de erfgoedlening vraagt de spreker of er nog voorwaarden zijn waaraan een particulier, een zelfstandige ondernemer of een openbaar bestuur moet voldoen alvorens een aanvraag te kunnen doen voor een lening met lage rentevoet voor renovatie of restauratie van beschermd erfgoed.

Het lid sluit af met een algemene vraag. Vorig jaar lanceerde hij de piste om de masteropleiding Museumstudies mee te nemen in het overleg van de minister-president met minister Crevits. Werd daar al werk van gemaakt? Een sterke museumsector biedt een sterke return on investment. Zonder dergelijke opleiding zijn we een van de uitzonderingen in vergelijking met de omringende landen.

Hoewel hij weet dat dit nu niet aan de orde is, wil hij toch herinneren aan de actuele vraag die hij op 5 oktober 2016 stelde over de archeologienota (*Actuele vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 7). Hij pleitte ervoor werk te maken van een systeem waarbij, als het gaat over kmo-zones en industriegebieden waar nieuwe kavels worden aangesneden, onmiddellijk het geheel kan worden aangepakt in plaats van per kavel te werken waardoor men vertraging oploopt. Hij vindt het voor de ondernemers die kavels zoeken om uit te breiden bijzonder belangrijk dat ze op tijd een vergunning krijgen om hun werkzaamheden te kunnen uitvoeren die zorgen voor werkgelegenheid en inkomsten voor de economie.

1.4. An Christiaens

Ook *An Christiaens* verwijst naar haar actuele vraag van 5 oktober 2016 (*Actuele vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 8) over de archeologienota. De minister-president heeft toen de indruk gewekt dat de oplossing al rond was. Hij zei dat er een snelle bijsturing moest komen en de indruk werd gewekt dat dit op zeer korte termijn rond zou zijn. Hij sprak over een besluit na veertien dagen. De minister-president heeft nu al een aantal elementen toegelicht, dezelfde als in de plenaire vergadering, maar het parlamentslid dringt nogmaals aan op een snelle bijsturing. Als het wat meer tijd nodig heeft, tot daar aan toe, maar dan moet het een betere bijsturing zijn. Het lid heeft een half uur geleden een mail gekregen van een particulier die wil verkavelen en die nu voor de derde keer een archeologienota indient. Dat heeft hem tot nu toe al 2250 euro gekost en een aantal maanden vertraging. Hij is inmiddels in financiële problemen gekomen en is ten einde raad. De hoopvolle signalen van de minister-president in de plenaire vergadering indachtig, informeert de spreker nogmaals naar de concrete timing. Ze hoopt dat er zo snel mogelijk een bijsturing komt, want op het terrein is daar nog niets van te merken.

1.5. Manuela Van Werde

Ook *Manuela Van Werde* heeft positieve commentaren bij de beleidsbrief. Die zet een aantal goede initiatieven voort, zoals de oprichting en ondersteuning van IOED's, de actualisatie en aanvulling van de inventaris bouwkundig erfgoed, de

invoering van fiscale maatregelen en de erfgoedlening. Hij kondigt ook een aantal goede nieuwe initiatieven aan: de organisatie van een meesterproef voor de herbestemming van beschermd erfgoed samen met de Vlaamse Bouwmeester, een aanpassing van de bufferzones voor UNESCO-werelderfgoedsites en een duidelijk kader voor werken binnen beschermde dorpsgezichten.

2016 is een overgangsjaar, dus moet 2017 het jaar van de doorbraak worden. De ingezette koerswijziging is nog niet afgerond. Die zal heel belangrijk zijn om het draagvlak en de betaalbaarheid van de onroerenderfgoedzorg te verzekeren. Er zijn veel mensen begaan met ons erfgoed, maar het onderhoud kost veel geld. In Vlaanderen rekent men daarvoor te vaak op de overheid. In Engeland is er een heel andere mentaliteit, bijvoorbeeld in verband met legaten en schenkingen. Misschien komt dat omdat wij de meerwaarde van het erfgoed niet altijd inzien wat de economische return betreft voor de eigenaar en voor de maatschappij in het algemeen. Ze verwijst naar een studie van 2011 over de economische return en suggereert om die eens opnieuw te analyseren.

Onroerend erfgoed moet een toekomst hebben. Daarom moeten we een nieuwe invulling geven aan de gebouwen en de ziel en het culturele verleden bewaren. Elke nieuwe generatie moet die monumenten opnieuw adopteren en er betekenis aan geven. Als dat onroerend erfgoed niet mee evolueert, verliest het ook zijn betekenis en waarde en wordt het een hoop stenen die handenvol geld kost aan de gemeenschap. Dan bestaat de kans dat iemand over pakweg tweehonderd jaar pleit voor afbraak, want de betekenis is dan volledig weg.

In de beleidsbrief wordt terecht gesteld dat de zorg voor onroerend erfgoed een gedeelde verantwoordelijkheid is en dus goede afspraken met eigenaars, lokale besturen en de IOED's vereist. Dat vraagt ook vertrouwen in die partners. Daarbij moeten begrippen als constructief, proactief en consequent vooropstaan, aldus de beleidsbrief. Volgens het lid is er echter inderdaad nog een lange weg af te leggen, als ze hoort van de starre houding van bepaalde erfgoedconsulenten, ook op het vlak van archeologie. Ter zake kunnen afwegingskaders natuurlijk een belangrijke rol spelen.

Wat archeologie betreft, is alles nog nieuw. Er zijn vragen en er is koudwater-vrees, zowel bij de ontwikkelaars als bij de archeologen. De minister-president wil alles grondig evalueren vooraleer bij te sturen, maar intussen moet er natuurlijk voor worden gezorgd dat er geen negatieve effecten ontstaan en dat het draagvlak niet verdwijnt, of dat de procedures onbetaalbaar worden. Het lijkt dan ook belangrijk dat de administratie alle info die ze over archeologie heeft, ter beschikking stelt van archeologen die een archeologienota opstellen, zodat er geen dubbel werk wordt gedaan.

In operationele doelstelling 3.1 wordt gesteld dat er tweemaal per jaar een actualisatie komt van de kaarten, met zones waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Het lid heeft al in de plenaire vergadering gevraagd of het niet mogelijk is om proactief te werken: als men in het kader van een MER of een RUP of een concreet verkavelingsproject tot de vaststelling komt dat er inderdaad geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, kan men die zone dan niet automatisch toevoegen aan die kaarten?

Bij operationele doelstelling 3.2 gaat het over een aantal bestaande afwegingskaders en worden er nog een aantal op te maken afwegingskaders aangekondigd. Die zijn belangrijk, ze bieden rechtszekerheid. Het is echter wel belangrijk dat die kaders bekend en concreet genoeg zijn, zodat het geen vage principes zijn. Erfgoedzorg is weliswaar een heel contextgevoelige materie en vaak moeten er particuliere afwegingen worden gemaakt, maar met een afwegingskader

waarmee men op het terrein alle kanten uit kan, is ook niemand gebaat. Het lijkt nuttig dat daar eens een hoorzitting over wordt gehouden.

Ook het bijsturen van het premiestelsel is belangrijk. De commissie heeft het daar even over gehad naar aanleiding van de conceptnota van de minister-president. Die geeft nu aan dat hij op basis van die gedane onderzoeken en van het SARO-advies een voorstel tot aanpassing zal doen in de zomer van 2017. Het lid vraagt dat daarbij vooral wordt gekeken naar de aard en de herbestemmingsmogelijkheden van het gebouw, veeleer dan naar de eigenaar, en ook naar de aard van de werken. Er zijn werkzaamheden die heel veel geld kosten, maar geen directe meerwaarde hebben voor het bewaren of ontsluiten van het monument. Misschien is het nuttig om daar een onderscheid in te maken.

De minister-president kondigde ook aan dat er een onderzoek komt naar de woongenotswaarde en de betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed. De spreker wijst er nogmaals op dat onze cultuur anders is dan die van bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk als het gaat over giften en legaten. In hoeverre moet er bijkomend onderzoek gebeuren naar de economische return van erfgoed? Of is dat onderzoek uit 2011 nog voldoende actueel of concreet?

Er is voor alles een markt. Onlangs kocht een Australisch koppel een neoklassiek kasteel in Frankrijk, dat al vier jaar te koop stond en er slecht aan toe was. Toch werd daar een koper voor gevonden, die het met eigen middelen zal restaureren. Hopelijk komt er ook in Vlaanderen een markt voor dergelijke gebouwen. De overheid kan immers niet alles zelf blijven financieren.

De veranderende rol en positie van de administratie is een heel moeilijk onderwerp. De minister-president stelde dat hij geen dingen kan gaan afvinken, maar hoe gaat hij dan die mentaliteitswijziging in gang zetten, onderhouden of constant bijsturen? Hij gaat ook samen met de Vlaamse Bouwmeester een meesterproef voor de herbestemming van beschermd erfgoed organiseren. Er is sprake van een voorafgaande opleidingsweek, die deels voor een ruimer publiek zal openstaan. Hoe ziet dat er precies uit? Wie kan daaraan deelnemen?

Het is ook al ettelijke keren aangehaald: Herita is een grote uitdaging voor de komende maanden. De financiële middelen die de minister-president jaarlijks ter beschikking stelt, mogen niet alleen dienen voor communicatie en voor mediaverhalen. Het middenveld moet opnieuw worden betrokken. Er moet alternatieve financiering worden gezocht. Het beheer van de erfgoedsites blijft een absoluut aandachtspunt. Zijn er intussen nog gesprekken geweest met Herita, en wat is daaruit voortgekomen? Het lid kijkt in elk geval uit naar een hoorzitting over de toekomst van onze erfgoedorganisatie.

Onder operationele doelstelling 2.4 had men het heel kort over de aanpassing van de bufferzones rond de UNESCO-sites. Vorig jaar was er een proefproject voor de site van Museum Plantin-Moretus, maar dat is blijkbaar niet aanvaard door de UNESCO. Waarom niet en hoe moet het nu verder? De minister-president heeft ook door zijn administratie een kader laten opmaken voor toekomstige kandidaturen voor werelderfgoed. Is het mogelijk om dat ook eens te bespreken in een commissie, het liefst met de mensen van UNESCO erbij?

2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* stelt niet langer te zullen antwoorden op vragen van parlementsleden die niet meer aanwezig zijn, wat het geval is voor Bart Caron en Jean-Jacques De Gucht. Hij vindt het niet kunnen dat men vragen stelt en daarna de vergadering verlaat. Hij hoort ook van collega's dat dit blijkbaar steeds meer de gewoonte wordt. Als men niet aanwezig kan zijn, kan

men desgewenst schriftelijke vragen stellen. De minister-president heeft des te meer waardering voor diegenen die wel blijven en dankt hen voor hun positieve reacties.

Het gaat inderdaad over een work in progress in die zin dat de regelgeving stapsgewijs van toepassing is geworden.

Door Sabine de Bethune werden een aantal suggesties gedaan voor de evaluatie van de beheersplannen, de erkenning van de archeologen, de richtplannen en de archeologienota. Zij hoeft zich geen zorgen te maken over de timing. Voor het zomerreces 2017 kan de minister-president naar het parlement komen zodat er voldoende tijd blijft voor het decretale werk.

Wat de verhouding tot de andere overheden betreft, moeten de IOED's worden aangepakt. Daarvoor moet het decreet wel worden aangepast.

Het agentschap zet heel sterk in op de lokale besturen, ook met netwerkmomenten, en het stelt alle mogelijke informatie beschikbaar zoals modelbestekken. De minister-president heeft er echter geen zicht op in welke mate de lokale besturen daar gebruik van maken. Zij zijn dat niet verplicht. Het gaat om een dienstverlening vanuit het agentschap. De enige manier om dat te weten te komen, is door stelstelmatig in de 308 gemeenten die vraag te stellen. De minister-president is geen voorstander van een rapporteringsverplichting. Dat zou kunnen leiden tot een lawine van klachten van de lokale besturen en van de VVSG omdat er net zo veel mogelijk planlast is afgeschaft.

Wat inventarissen betreft gemaakt door derden, gemeenten in dit geval, is er nog geen enkele vastgesteld. Dat proces loopt nog en het gebeurt per provincie. Limburg zal volgend jaar als eerste provincie worden vastgesteld.

De evolutie van Herita stemt iedereen met droefheid. Er is een motie goedgekeurd over meerderheid en oppositie heen. De minister-president heeft volgende week contact met Herita. Wanneer het Vlaams Parlement echter beslist om Herita uit te nodigen, is dat zijn autonomie. Dat zou een goede zaak zijn omdat het de betrokkenheid van het parlement bij een verdere opvolging aantoonst. Het zou ook goed zijn om samen te zitten met het nieuwe management. Dit is een kantelmoment voor Herita; er moet een radicale omslag gebeuren.

Wat het Museum Plantin-Moretus betreft, is er geen akkoord. UNESCO wil daar grotere bufferzones. Het zal volgens de minister-president niet eenvoudig zijn UNESCO in het parlement te krijgen, maar het is misschien wel het proberen waard. Destijds is er al een internationaal congres georganiseerd in Brugge met alle steden die werden geconfronteerd met UNESCO-werelderfgoed. Dresden was het meest bekende voorbeeld en verloor zijn erkenning als UNESCO-werelderfgoed wegens het aanleggen van een nieuwe brug. Men mag een stad niet onder een glazen stomp zetten. UNESCO kan niet verwachten dat er geen nieuwe initiatieven worden genomen en gaat daar heel ver in. Wanneer vanuit het parlement een dialoog mogelijk zou zijn met UNESCO, kan de minister-president dat alleen maar toejuichen.

Inzake WO I is de afbakening goed verlopen. Het Nederlandse systeem is toegepast om in overleg te treden met alle belanghebbenden, waaronder de boeren, de twee landbouworganisaties en de gemeentebesturen. Die bufferzones zijn in volle consensus vastgelegd met de betrokkenen. Daar is geen controverse meer. Er was aanvankelijk een grote terughoudendheid, zelfs bijna een antireactie. Er waren ook veel misvattingen. Zo was er het idee dat héél de Westhoek werelderfgoed zou worden, wat natuurlijk niet de bedoeling was. Wat de actoren betreft, is dat ook vlot verlopen.

Over het predossier zijn er nog geen opmerkingen bekend. Dat wordt niet bezorgd, het komt later aan bod. De focus ligt nu op de indiening op 1 januari.

Er waren diverse vragen over de doelmatigheid. De beleidsbrief geeft het antwoord op wat er moet veranderen, ook met betrekking tot de archeologienota. Voor de rest is dat een omslag binnen het agentschap en dat is de verantwoordelijkheid van de directie. Met betrekking tot de archeologienota zegt de administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed dat de instructie gegeven is om dit op een andere manier te gaan benaderen. Dat is ook meegedeeld. De vragen van An Christiaens zijn allemaal beantwoord in de inleiding, ook die over de timing en over de opheffing van het plafond van 40.000 euro. Het besluit, dat in volle uitvoering is en zo snel mogelijk zal worden goedgekeurd, ligt nu bij de Raad van State. Het zou heel snel kunnen worden goedgekeurd. De maatregelen daarvoor zijn genomen. Belangrijk is ook dat het agentschap de archeologienota op de hoofdlijnen zal beoordelen, en niet afvinken op elk onderdeelje. Men gaat inhoudelijk en oplossingsgericht kijken. Deze instructie moet intern worden gegeven en dat is gebeurd.

De afwegingskaders zijn in nauw overleg met de sectoren tot stand gekomen. De terrassen zijn daar een mooi voorbeeld van. Eerst is er gepraat met de horecasector en die wou de brouwerijsector erbij betrekken. Het woord zegt het zelf: het is een afwegingskader. Voor de zonnepanelen gaat dat vrij duidelijk zijn: in dit kader kunnen er zonnepanelen worden geplaatst. Het is een afwegen, de minister-president kan niet in de plaats treden van de vergunningverlenende overheid. Het is altijd een toepassing van een algemeen kader op concrete casussen. Het is echter niet rigide. Voor een aantal zaken zal het eenduidig zijn: zonnepanelen kunnen in bepaalde omstandigheden en dat moet dan ook worden toegepast. De afwegingskaders zullen hoe dan ook een grote sprong vooruit zijn.

De minister-president wijst erop dat hij heeft voorgelezen uit het onderzoek naar de effecten van de restauratiepremies. Er kon niet worden vastgesteld dat de betoelaging systematisch leidt tot hogere eenheidsprijzen bij restauraties van gebouwen met erfgoedwaarde. Hij heeft daaraan toegevoegd dat betrokkenen onroerenderfgoedzorg ervaren als duurder dan reguliere zorg voor gebouwen maar ze vinden dit logisch vanwege de vaak specifieke vereisten. Enkele ervaren opdrachtgevers zijn er echter van overtuigd dat premies en de bijhorende procedures prijsstijgingen in de hand werken die niet noodzakelijk gerechtvaardigd kunnen worden door een hogere kwaliteit. Dit is geen algemene conclusie, het is een poging tot weergave van het onderzoek. Alleen die conclusies trekt de minister-president eruit.

Het dossier van de opheffing van het plafond ligt nu bij de Raad van State, waarna het naar de Vlaamse Regering gaat om definitief te worden goedgekeurd. De archeologienota is aangepast en gaat naar de IKW. Als ze daar een fiat krijgt, gaat ze ook naar de regering. Intern in het agentschap geldt de instructie om met de gewijzigde archeologienota doelgericht te werk te gaan en niet formalistisch en tijdrovend. Het moet eenvoudiger, sneller en goedkoper verlopen.

De minister-president zegt voorts dat Manuela Van Werde gelijk heeft als ze zegt dat er een grote economische return is. In 2011 is daar een studie over geweest. Er zijn een aantal landen, ook Europese, waar er geen premies zijn, maar wel fiscale voordelen. Er zijn landen die helemaal niets doen en waar onroerend erfgoed ook in stand wordt gehouden. Er werd terecht op gewezen dat er een andere cultuur is. Ook in Vlaanderen zijn er eigenaars die nooit subsidies vragen, zelfs mensen met vrij veel onroerend erfgoed. Het systeem bestaat en er zal allicht niet direct een meerderheid zijn om het om te slaan. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid. Er is een taak om te sensibiliseren. Daarom is het jammer

dat Herita er nog altijd niet in is geslaagd om een goede publiekswerking te ontwikkelen en het beheer van de eigen sites tot een goed einde te brengen. Alle kansen en mogelijkheden waren er. Open Monumentendag biedt enorm veel mogelijkheden om mensen te betrekken en te sensibiliseren. In het Verenigd Koninkrijk zijn er voorbeelden genoeg.

Er is voldoende informatie over de archeologienota. De Vlaamse overheid en zeker ook het agentschap werken met open data. Jean-Jacques De Gucht heeft destijds gevraagd om dat los te koppelen. Niets belet om de nota voor het hele terrein in te dienen. Men moet zich niet focussen op het perceel waarop men zal bouwen. Als men bevestiging wil krijgen voor het hele terrein, dan kan dat ook.

Om de premies anders te organiseren, bestaat er een decreet. Dat zou een hele omslag vergen. De minister-president laat in het midden of daar nu een meerderheid voor te vinden zou zijn.

De mentaliteit in het agentschap is een zaak van de directie, maar de mensen die er werkzaam zijn, moeten als civil servants rekening houden met de parlements-breed gedragen wil en daarnaar handelen. Ze moeten dan, met of tegen hun zin, loyaal uitvoering geven aan wat is beslist. Het is aan de administrateur-generaal om daartoe te komen.

De meesterproef zal openstaan voor jonge ontwerpers.

3. Slotbeschouwingen

Sabine de Bethune vindt het belangrijk om het thema onroerend erfgoed voldoende aan de orde te stellen in de commissie. Ze vindt dat dat thema een keer per maand op de agenda zou moeten staan, met het accent op een aspect van het beleid. De commissieleden kunnen voor input zorgen. De hoorzitting over Herita zou er op korte termijn moeten komen. Dat is een belangrijk dossier en het zou voor het einde van het jaar moeten kunnen worden afgewerkt. Ze wil daarmee niet tot februari wachten, want er liggen andere thema's op de plank.

Jan Van Esbroeck, waarnemend voorzitter, zal dit voorstel meenemen. Zo kunnen de grenzen tussen meerderheid en oppositie worden overstegen. Hij wil tot slot de minister-president bedanken voor de flexibiliteit die hij heeft betoond aan de commissie. Hij treedt hem ook bij: de agenda was bekend en iedereen had de kans om vragen vooraf schriftelijk in te dienen. Als men niet aanwezig kan blijven, geldt toch een zekere vorm van beleefdheid om niet een reeks vragen te stellen en vervolgens te vertrekken.

Jan VAN ESBROECK,
waarnemend voorzitter

Sabine DE BETHUNE
Manuela VAN WERDE,
Verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat
AGNAS	afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid
CRKC	Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
FOD	Federale Overheidsdienst
hr	human resources
IKW	interkabinettenwerkgroep
IOED	intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
MER	milieueffectrapport
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
nv	naamloze vennootschap
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VCB	Vlaamse Confederatie Bouw
VIOE	Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed
VONA	Vlaamse Ondernemers in Archeologie
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WO I	Wereldoorlog I